

การคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับการยึดที่ดินของผู้ประกอบอาชีพชาวนา
ในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง
Protection of Rights Concerning the Seizure of Farm Land in
Civil Justice Process

จิตาภา พรยิ่ง (Jidapa Pornying)

ดร.อาจารย์ภาควิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Doctor of Laws., Lecturer Department of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: Jidapa9_9@hotmail.com

Received: 9 September 2019

Revised: 10 October 2019

Accepted: 1 November 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและการคุ้มครองปัจเจกชน ประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชาวนาที่ควรได้รับคุ้มครองจากการบังคับคดีที่ดินทำนาขายทอดตลาด กฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายต่างประเทศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การมีส่วนร่วมออกแบบ - ร่วมออกแบบรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ผลวิจัยพบว่า ในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งสามารถคุ้มครองสิทธิของผู้ประกอบอาชีพชาวนาที่ถูกบังคับที่ดินทำนาขายทอดตลาดในประเภทมูลหนี้ของชาวนาได้บางประเภทซึ่งจะส่งผลดีทำให้ผู้ประกอบอาชีพชาวนายังคงมีที่ดินทำนา เป็นการรักษาพื้นที่ดินทำกินไว้สำหรับเกษตรกรกรรมมิให้สูญสิ้นไป ขณะเดียวกันเจ้าหนี้ก็มิได้เสียสิทธิในการได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ โดยที่รูปแบบการคุ้มครองสิทธิเกี่ยวข้องกับบังคับคดีที่ดินทำนาประเภทมูลหนี้ของชาวนา ต้องมีกฎหมายรองรับเพื่อคุ้มครองสิทธิ จึงนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 336/1 และร่างกฎกระทรวงวิธีการและเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการบังคับคดีประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชาวนา

จิตาภา พริ้ง

การวิจัยเสนอแนะให้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเพิ่มเติมมาตรา 336/1 และร่างกฎกระทรวงวิธีการและเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการบังคับคดีประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชาวนาจากการวิจัยไปใช้ต่อไป

คำสำคัญ : คู่คุ้มครองสิทธิ, บังคับคดีที่ดิน, ผู้ประกอบอาชีพชาวนา, กฎหมาย

Abstract

The objective of this research is to study the concept of civil justice process and individual protection, sources of obligation that farmers as debtors should be protected from land seizure for the purpose of auction, laws relating to legal execution according to Thai Civil Procedure Code and foreign laws. This research adopted qualitative research methods based on documentary research and participation of people to share opinions on this matter.

The research results show that, in civil justice procedure, protection of farmers' right to avoid land seizure from some sources of obligation is beneficial since farmers still own farmlands for sustainable agriculture purpose. Simultaneously, creditors do not lose the rights of debt repayment from farmers. Accordingly, provisions relating to such protection should be provided by amending Section 336/1 of the Civil Procedure Code as well as Draft regulations on process and conditions relating to legal execution of farmers' sources of obligation.

It is suggested that the research results should be used as a reference for the future amendment of Section 336/1 of the Civil Procedure Code and Draft regulations on process and conditions relating to legal execution of farmers' sources of obligation on the next occasion.

Keywords: Protection of rights, Land seizure, Farmer, Law

บทนำ

ประเทศไทยมีสินค้าส่งออกข้าวทุกชนิดและถือเป็นรายได้ของประเทศข้อมูลการสำรวจลักษณะการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2560 พื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 149.25 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ที่เกษตรกรเช่าเกินครึ่งหนึ่งส่วนที่เหลือเป็นที่ดินของเกษตรกรเองที่ดินในกลุ่มนี้มี 29.72 ล้านไร่เป็นที่ดินติดภาระจำนอง และอีก 1.15 แสนไร่อยู่ระหว่างการขายฝาก (ฐานข้อมูลสถิติการเกษตรของประเทศ, 2561, หน้า 5) จากปัจจัยความผันผวนของราคาข้าว ต้นทุนการผลิต สภาพธรรมชาติ

รวมทั้งเงินที่ต้องใช้จ่ายในการดำรงชีวิตของผู้ประกอบอาชีพชาวนาและครอบครัวทำให้ต้องไปกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินหรือบุคคลภายนอกโดยนำที่ดินทำกินไปจดทะเบียนจำนองหรือขายฝากเพื่อประกันหนี้ นำเงินที่กู้ยืมมานั้นลงทุนทำนาในรอบฤดูกาลการผลิต ซึ่งการปลูกข้าวตลอดทั้งปีและในปีติดกัน ผู้ประกอบอาชีพชาวนาต้องลงทุนเพื่อการปลูกข้าวสูงขึ้นแต่ผลผลิตที่ได้รับกลับต่ำลง การปลูกข้าวของผู้ประกอบอาชีพชาวนา มิได้มีปัจจัยเพียงค่าลงทุนในการปลูกข้าวและราคาขายเท่านั้น แต่ในระหว่างการปลูกข้าว ผู้ประกอบอาชีพชาวนาต้องเผชิญกับความแปรปรวนของภูมิอากาศ ไม่ว่าจะฝนตกมาก น้ำท่วม น้ำแล้ง เป็นเหตุให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นหรือเสี่ยงต่อภาวะขาดทุน จากต้นทุนการผลิตข้าวสูง แต่ขายข้าวได้ในราคาต่ำจึงไม่สามารถชำระหนี้คืนให้กับเจ้าหนี้ได้ตามกำหนดเวลาทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย ประกอบกับการไม่เข้าใจการจัดการหนี้สิน ขาดความรู้ด้านการประเมินความเสี่ยง เป็นเหตุให้เจ้าหนี้เงินกู้ฟ้องคดีโดยบังคับเอาที่หลักทรัพย์ที่ดินจำนองขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้คืนทำให้ผู้ประกอบอาชีพชาวนาถูกยึดที่ดินทำนาออกขายทอดตลาดต้องสูญเสียที่ดินทำนาอันเป็นแหล่งผลิตข้าวไปในที่สุด

การบังคับคดียึดทรัพย์สินของผู้ประกอบอาชีพชาวนาที่เป็นเกษตรกรรวม ในประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับบังคับคดี แต่มิได้คุ้มครองการยึดที่ดินทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนาไว้ชัดเจน ได้แก่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560 มาตรา 336 กำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร ที่มีรายได้จากอสังหาริมทรัพย์อาจชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้ภายในเวลาอันสมควร เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอ และไม่มีข้อเท็จจริงว่าจะเป็นการประวิงการชำระหนี้ ศาลอาจมีคำสั่งตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์หรือผู้จัดการกิจการ โดยมอบเงินรายได้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีภายในเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด แทนการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ จากบทบัญญัตินี้ หมายถึงลูกหนี้ตามคำพิพากษานี้ต้องมีรายได้จากการทำเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่องและสามารถให้ผลผลิตรายได้อย่างชัดเจน เช่น การทำสวนที่มีต้นไม้ที่พร้อมให้ผลิตผลในปีการผลิตต่อไปได้ และมาตรา 301 บัญญัติเกี่ยวกับทรัพย์สินสัตว์ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพหรือประกอบวิชาชีพเท่าที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ราคารวมกันโดยไม่เกินหนึ่งแสนบาท ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี และพระราชบัญญัติว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของภิกษุ พุทธศักราช 2475 กำหนดเงื่อนไขในการห้ามยึดผลผลิตของชาวนา พันธุ์พืช สัตว์ เครื่องมือในการทำนา แต่กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับการยึดที่ดินทำนาในการถูกบังคับคดีทางแพ่งแต่อย่างใด

พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524 บัญญัติเพื่อคุ้มครองมิให้ชาวนาถูกเจ้าของที่ดินรังแก โดยใช้ฐานะเศรษฐกิจที่ดีกว่า และกำหนดให้การเช่านามีการควบคุมตามมาตรา 22 โดยให้มีคณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คชก.) อำเภอก่อ เป็นผู้พิจารณาคำร้องขอทบทวนการกำหนด

ราคาเช่าขึ้นสูง และกำหนดเวลาที่ผู้ให้เช่าอาจเรียกเก็บค่าเช่าในแต่ละปีตามความเหมาะสมแห่งท้องที่ตาม มาตรา 8/2 และให้คณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คชก.) ดำเนินเป็นผู้วินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าเช่า การชำระค่าเช่า ระยะเวลาของการเช่าตามมาตรา 13 ทั้งควบคุมในกรณีที่เจ้าของที่ดินจะ ขายที่ดินนา ที่มีผู้เช่าทำนาตามมาตรา 53 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ก็ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับการยึด ที่ดินทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนาขายทอดตลาด

พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพียงเปิดโอกาสให้ เกษตรกรรวมตัวกันเป็นสมาชิกจัดตั้งองค์กรเกษตรกร เพื่อทำแผนและโครงการในการขอรับเงินสนับสนุน จากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกร แต่ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้อง กับการแก้ไขปัญหาหนี้ของเกษตรกร และแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 เพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาหนี้ของเกษตรกร ในทางปฏิบัติแล้วก็ยังมีอุปสรรคที่กองทุน ฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ไม่สามารถช่วยได้อย่างทันทั่วถึงและทุกราย ซึ่งกระบวนการชั้นบังคับคดีนั้น มีเงื่อนไขและระยะเวลากำหนดไว้อยู่ เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการบังคับคดี เจ้าหน้าที่ของกรมบังคับคดีจะไม่นำ ที่ดินออกขายทอดตลาดหรือ งดการบังคับคดี เนื่องจากผู้ที่มีอำนาจหรือมีสิทธิในการสั่งก็คือ ศาลหรือ เจ้าหนี้เท่านั้น และหากเจ้าหนี้และลูกหนี้ไม่สามารถตกลงกันได้ ที่ดินทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนาที่ตก เป็นหนี้ตามคำพิพากษาข้อมลถูกบังคับคดีออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินที่ได้มานี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้

หากพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564 กำหนด เรื่องวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาส่วนที่ 3(3) เพื่อให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง แข็งขันได้ มีเสถียรภาพ และ มีความยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการ และในส่วนที่ 4 กำหนดเรื่องยุทธศาสตร์การ พัฒนาประเทศในยุทธศาสตร์ที่ 2 ข้อ 3.1.3 กำหนดให้สร้างโอกาสในการมีที่ดินของตนเองและยกระดับ รายได้ป้องกันการเปลี่ยนมือผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินให้แก่คนจนในภาคเกษตรที่ไร้ที่ดินทำกิน หากพิจารณา ปัญหาการยึดที่ดินทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนาขายทอดตลาดที่ผู้วิจัยทำการศึกษานี้ จะเห็นว่ามี ความรุนแรงและสำคัญมากกว่าการที่คนจนได้รับการจัดสรรที่ดินจากรัฐ ซึ่งเป็นที่ดินทำกินโดยยังไม่มี การพัฒนาปรับพื้นที่และพร้อมในการทำการเกษตรกรรม ในขณะที่ลักษณะของที่ดินทำนาของผู้ประกอบอาชีพ ชาวนา พื้นที่ดินทำนาดังกล่าวอยู่ในสภาพพร้อมทำนาได้ เพียงแต่มีอุปสรรคเงื่อนไขทางกระบวนการ ยุติธรรมทางแพ่งที่ยังไม่มีกฎหมายใดรับรองคุ้มครองพื้นที่ดินทำนาอันเป็นรากฐานแหล่งผลิตข้าวของผู้ ประกอบอาชีพชาวนาที่เป็นเกษตรกรของประเทศชาติ

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายดังกล่าวประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ สอง พ.ศ. 2560 - 2564 จะเห็นว่าไม่มีกฎหมายใดหรือเงื่อนไขใดเลย ที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิที่ดิน ทำนาของผู้ที่ประกอบอาชีพชาวนาในกรณีตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและต้องถูกบังคับคดีโดยนำเอา ที่ดินทำนาขายทอดตลาด ในฐานะทรัพย์สินติดจำนอง หรือในฐานะเป็นทรัพย์สินที่ถูกขายฝาก หากขึ้นปล่อยให้ผู้ ประกอบอาชีพชาวนาถูกบังคับคดียึดที่ดินทำนาขายทอดตลาดไปเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้ที่ดินทำนาถูก

โอนกรรมสิทธิ์ไปอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นที่ไม่ประสงค์ทำนา และผู้รับโอนนั้นอาจนำที่ดินไปประกอบธุรกิจหมู่บ้านหรือโรงงานอุตสาหกรรม จากปัญหานี้ย่อมส่งผลกระทบต่อแหล่งผลิตข้าวอันเป็นอาหารหลักเพื่อบริโภคของประชาชน และต้องสูญเสียรายได้เนื่องจากข้าวเป็นสินค้าส่งออกไปขายต่างประเทศ หากปล่อยให้มีการบังคับคดีกับที่ดินทำนาให้เป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งแล้ว ในอนาคตย่อมต้องสูญเสียพื้นที่ดินทำนาการเกษตรอันเป็นแหล่งผลิตข้าวของผู้ประกอบอาชีพชาวนา เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

จากเอกสารเผยแพร่ของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมฉบับที่ 435 เดือนตุลาคม 2551 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งในเรื่องของที่ดินทำกินว่า “หากเราไม่บริหารจัดการที่ดินสำหรับการเกษตรให้ดีไม่มีการดูแลระมัดระวังตามสมควรแล้วในวันข้างหน้าเราอาจจะต้องเสียที่ดินให้กับกิจการอื่นและไม่มีที่ดินเหลืออยู่เพียงพอสำหรับการเกษตร พวกที่เคยมีที่ดินก็จะต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์กลายเป็นผู้เช่าหรือไร้ที่ดินทำกินมากขึ้น” การส่งเสริมการเกษตรของประเทศเป็นสิ่งสำคัญที่สุด จำเป็นต้องพยายามให้เกษตรกรรักษาที่ดินไว้เป็นพื้นที่เพื่อเกษตรกรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงนำมาสู่การวิจัยเพื่อการคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับการยึดที่ดินทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนาในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชาวนาที่รัฐควรให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิบังคับคดียึดที่ดินทำนาขายทอดตลาดตามกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายบังคับคดีในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับการยึดที่ดินทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนาให้คงมีที่ดินทำนาอันเป็นรากฐานแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของประเทศให้คงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและการคุ้มครองปัจเจกชน
2. เพื่อศึกษาถึงประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชาวนาที่ควรได้รับการคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดียึดที่ดินทำนาขายทอดตลาดของกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ
4. หาข้อสรุปและเสนอแนะเพื่อคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับการยึดที่ดินของผู้ประกอบอาชีพชาวนาในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดในการบังคับคดี (The concept of execution)

การบังคับชำระหนี้มีแนวคิดมาจากกฎหมายโรมันเกี่ยวกับ “หนี้” ความผูกพันระหว่าง “เจ้าหนี้” และ “ลูกหนี้” จะต้องผ่านกระบวนการของนิติกรรม คู่กรณีต้องผูกพันนิติกรรมนั้นตามผลแห่งกฎหมาย คือ หน้าที่ (Devoir) และความผูกพันหรือพันธะ (Engagement) รัฐจะตั้ง Praetor ทำหน้าที่พิจารณาคดีแพ่ง ออกคำสั่งให้เจ้าหนี้เข้าครอบครองทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ (Mission in bona) การขายทรัพย์สินเป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้เอง ต่อมาการบังคับชำระหนี้ในระบบ Cognition extraordinaria กฎหมายให้ Court bailiffs หรือ เจ้าหน้าที่ศาลเป็นผู้ยึดและขายทรัพย์สินของลูกหนี้ แทนการกระทำของเจ้าหนี้ และให้อำนาจ Magistrate ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐนำตัวลูกหนี้มาทักขัง (Prichard, 1961, p. 471) ในประเทศไทยมีกฎหมายสิบสองโต๊ะ รัฐสามารถชี้ขาดว่าเมื่อใดบุคคลหนึ่งมีพันธะผูกพันกับอีกคนหนึ่ง และตัดสินว่าจะมีการปฏิบัติตามพันธะดังกล่าวได้อย่างไร และรัฐมีมาตรการที่บังคับให้ลูกหนี้ที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งขาดของรัฐต้องดำเนินการอย่างไร ในการปฏิบัติการชำระหนี้ หากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตาม ลูกหนี้จะถูกบังคับทรัพย์สินทุกอย่างของลูกหนี้เพื่อการชำระหนี้

ต่อมากฎหมายตราสามดวงบัญญัติถึงการบังคับคดีแพ่งตามคำชี้ขาดของผู้พิพากษาในยุคเดิมของประเทศไทยประสงค์เพียงทรัพย์สินเพื่อชดใช้ให้แก่เจ้าหนี้ โดยไม่อนุญาตให้เจ้าหนี้บังคับเอาทรัพย์สินด้วยตนเอง หากลูกหนี้หลบหนีจะมีโทษปรับแยกต่างหาก ในการบังคับคดีทางแพ่งที่ไม่มีเบี้ยปรับที่ต้องจ่ายให้แก่พระคลังหลวง ลูกหนี้จะขายบุคคลในครอบครัวให้แก่เจ้าเงินหรือเจ้าหนี้แทนการชำระหนี้ หากมีเงินเมื่อใดลูกหนี้ก็จะนำเงินมาไถ่เอาตัวบุคคลในครอบครัวกลับไป ส่วนการให้เจ้าหนี้อึดเอาที่ดินไป ตามกฎหมายเดิมมิให้อำนาจเช่นนั้นได้ ด้วยเหตุว่าที่ดินทั้งหมดเป็นของรัฐผ่านองค์พระมหากษัตริย์ เว้นแต่พระมหากษัตริย์ทรงอนุญาตให้ราษฎรเข้าบุกเบิกและสร้างที่ดินเองต่อมาพระราชบัญญัติกระบวนการพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 115 กำหนดวิธีการบังคับคดีแพ่ง โดยให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอให้ศาลออกคำบังคับ โดยเอาทรัพย์สินของลูกหนี้มาตีใช้หนี้ หรือยึดทรัพย์สินมาขายทอดตลาด ต่อมามีการแก้ไขวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 127 กำหนดให้บังคับหนี้ตามคำพิพากษาที่เป็นหนี้เงินโดยการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและนำออกขายทอดตลาดเท่านั้น

การขายทอดตลาด เป็นการขายทรัพย์สิน โดยเปิดเผยแก่บุคคลทั่วไปด้วยวิธีเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อเสนอราคากัน ผู้ใดให้ราคาสูงสุดและผู้ขายทอดตลาดตกลงด้วยการเคาะไม้ ผู้ที่เสนอราคาที่สูงกว่าบุคคลอื่นเป็นผู้ซื้อทรัพย์สินไปโดยสุจริตจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล กระบวนการขายทอดตลาดถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการบังคับคดี ของเจ้าหนี้เพื่อได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษา และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจเข้าประมูลแข่งขันเพื่อให้ได้ที่ดินที่ถูกบังคับคดีขายทอดตลาด การขายทอดตลาดเกิดขึ้นได้

ด้วยกัน 2 วิธี คือการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล หรือตามคำพิพากษาของศาลหลังจากที่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาฟ้องร้องคดีทางแพ่งต่อศาล

แนวคิดปรับปรุงการบังคับคดีของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

กฎหมายว่าด้วยการบังคับคดีมีลักษณะเป็นกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ (Public economic law) เพราะเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐ ผ่านกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่งและทางอาญาในการจัดการกับลูกหนี้ตามคำพิพากษา หากเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายที่เป็นมาตรการของรัฐดำเนินการกับลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามแนวคิดเดิมรัฐเพียงเข้ายึดทรัพย์ของลูกหนี้และนำออกขายเพื่อนำเงินมาแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ส่วนลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นจะเป็นเช่นใด รัฐมิได้ให้ความสนใจหรือคุ้มครองโดยถือว่าการที่ลูกหนี้ก่อให้เกิดขึ้นเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลนั้น และภายใต้แนวคิดเสรีนิยมและตามหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา โดยไม่คำนึงถึงสาเหตุที่ลูกหนี้ต้องล้มละลาย

ปรากฏการณ์ว่าด้วยการล้มละลายของสหรัฐอเมริกา The United States Bankruptcy court (section 362) เรียกมาตรการหรือวิธีการนี้ว่า ออโตเมติก สเตย์ (Automatic Stay) โดยกฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกามีเป้าหมาย เจตนารมณ์และหลักการคือ การให้โอกาสลูกหนี้ได้ตั้งต้นใหม่ หรือเริ่มต้นชีวิตใหม่ อันหมายถึง การกำหนดเป้าหมายของกฎหมายล้มละลายไว้อย่างชัดเจนว่า ให้ลูกหนี้ปลดพันธะหรือลดหนี้ที่จ่ายไม่ไหวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อจะได้ตั้งต้นชีวิตใหม่ หรือฟื้นฟูกิจการขึ้นมาใหม่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและหลักการดังกล่าว ในกฎหมายล้มละลายของสหรัฐได้กำหนดกระบวนการไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกฎหมาย เรียกว่า การหยุดพักอัตโนมัติ หรือ ออโตเมติก สเตย์ ซึ่งหมายถึง การทวงหนี้ การยึดทรัพย์ การคิดดอกเบี้ย การขายทรัพย์สินทุกอย่างจากทุกฝ่ายโดยเจ้าหนี้และลูกหนี้ต้องหยุดชั่วคราว ทั้งนี้ เพื่อว่ากระบวนการฟื้นฟูกิจการหรือขายทรัพย์สินเพื่อแบ่งเฉลี่ยจ่ายเจ้าหนี้จะได้เริ่มต้นได้ กฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกามีเป้าหมายและหลักการอย่างชัดเจนคือ Fresh Start ให้โอกาสลูกหนี้ได้ตั้งต้นใหม่ ป้องกันลูกหนี้จากเจ้าหนี้ที่ใช้วิธีการโดยไม่ชอบในการทวงหนี้ ป้องกันเจ้าหนี้จากลูกหนี้ที่นำทรัพย์สินไปถ่ายโอน หรือ ทำให้เสื่อมค่า ดำเนินการแบ่งชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ทุกคนอย่างยุติธรรม และ รวดเร็ว รักษาความสัมพันธ์ระหว่างลูกหนี้ และ เจ้าหนี้ ต่อไปโดยกระบวนการมาตรา 11 (Chapter 11) ของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ลูกหนี้เป็นผู้บริหารกิจการต่อไป Debtor-in Possession ลูกหนี้ต้องเสนอแผนการบริหาร ในแผนนี้ลูกหนี้สามารถ เสนอขอลดเงินต้น หรือดอกเบี้ย หรือขายทรัพย์สินบางส่วน การเสนอยกเลิกสัญญา หรือ ข้อบังคับที่ไม่เป็นธรรม หรือ Executory Contracts แผนฟื้นฟูนั้น ศาลต้องเห็นชอบด้วยกระบวนการของมาตรา 13 (Chapter 13) ในกรณีที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เป้าหมายของมาตรานี้ คือเปิดช่องให้ปัจเจกบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวได้มีโอกาสตั้งต้นชีวิตใหม่ (ศาลล้มละลายกลางสหรัฐอเมริกา, 2017, ออนไลน์) แนวคิดนี้ รัฐเริ่มมองเห็นทางออกจากการบังคับคดีแบบเก่าที่มุ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยเฉพาะการบังคับคดี ในคดีล้มละลายที่เคร่งครัดมากกว่าการบังคับคดีแพ่งทั่วไป โดยให้ความสำคัญการคงอยู่ของ

ลูกหนี้ตามคำพิพากษา สร้างเงื่อนไขให้ลูกหนี้สามารถกลับมาสร้างรายได้เองเหมือนเดิมโดยไม่กระทบสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

แนวคิดในการคุ้มครองปัจเจกชน

สัญญาที่ก่อให้เกิดมูลหนี้โดยกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีแนวคิดมาจากความเท่าเทียมกันและเกิดจากความสมัครใจของคู่สัญญา เมื่อเกิดมูลหนี้ รัฐจะไม่เข้าแทรกแซงกระบวนการทางกฎหมาย จึงเป็นช่องว่างให้ฝ่ายที่มีฐานะทางสังคม ทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าเอาเปรียบฝ่ายที่มีฐานะต่ำกว่าตนเพื่อได้ผลประโยชน์ไปโดยกฎหมายไม่อาจแก้ไขได้ จึงเกิดแนวคิดในการช่วยเหลือฝ่ายที่อ่อนแอหรือมีฐานะที่ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่งในการทำสัญญา โดยรัฐเข้าแทรกแซงกระบวนการทางกฎหมาย เช่น สัญญาไม่เป็นธรรม การดำเนินการคดีในคดีผู้บริโภค แนวคิดทฤษฎีทางนิติปรัชญา ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarianism) ถือว่าสิ่งที่เป็นความดีหรือความชั่ว สร้างความสุขหรือความทุกข์ให้มนุษย์หรือสังคมสิ่งเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้รัฐออกกฎหมายที่อาจจะสร้างหรือส่งเสริมความสุขให้แก่สังคมอย่างมากที่สุด (the greatest happiness of the greatest number) แนวคิดทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา (Sociological jurisprudence) เป็นสังคมปัจเจกชน และระบบทุนนิยม เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม วิถีชีวิต ระเบียบทางสังคม เกิดเป็นสังคมบริโภคให้เกิดความคิดในการเปลี่ยนแปลงสิทธิของปัจเจกชนให้เป็นเรื่องหน้าที่ทางสังคม (Social duties) แทน ปรับปรุงกฎหมายที่เน้นเรื่องปัจเจกชนนิยมไปสู่ลัทธิรวมการ (Collective) หรือแนวคิดในเชิงสังคมนิยม รูคอล์ฟ ฟอน เยียร์ริง (Rudolf Von Jhering) วางแนวคิดว่า ต้นกำเนิดของกฎหมายอยู่ที่เงื่อนไขทางสังคมวิทยา รากฐานอันแท้จริงของเรื่อง “สิทธิ” อยู่ที่ “ผลประโยชน์” แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ ผลประโยชน์ของปัจเจกชน ของรัฐ และของสังคม ต้นเหตุสำคัญของกฎหมายอยู่ที่การเป็นเครื่องมือเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม กฎหมายเกิดมาเพื่อปกป้องหรือขยายการปกป้องผลประโยชน์ของสังคม ซึ่งผลประโยชน์ทั้งสามส่วนที่มีของปัจเจกชน ของรัฐ และของสังคมนี้ต้องอยู่ในสภาพสมดุลกัน (จรัญ โฆษณานันท์, 2547, หน้า 246)

สิทธิได้รับการคุ้มครองที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม

เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพชาวนา นับเป็นอาชีพที่เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่กินทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนาต้องได้รับการคุ้มครองที่ดินไว้เพื่อการทำเกษตรกรรม จึงเป็นหน้าที่ของรัฐ ต้องดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของชาวนาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนภายในรัฐของตน แนวคิดของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักปรัชญาด้านจิตวิทยาของสหรัฐอเมริกาเห็นว่า “มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะตอบสนองความต้องการให้กับตนเอง อันเป็นความต้องการพื้นฐานต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด” ความต้องการที่สำคัญแนวคิดของ มาสโลว์ (Maslow) คือ ความต้องการปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด และประกอบอาชีพอย่างมีหลักแหล่ง ความมั่นคงในการดำเนินชีวิตที่รัฐจำเป็นต้องเข้ามาตอบสนองคุ้มครองสิทธิของผู้ประกอบอาชีพชาวนาหากเกษตรกรเหล่านั้นมิให้สูญเสียสิทธิในที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม

คุ้มครอง หมายถึง ป้องกันรักษา ระวังรักษา ปกป้องรักษา และคำว่า สิทธิ ในแนวคิดของนักวิชาการ วิษณุ เครืองาม (2530, หน้า 67) หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ ขณะที่คณะกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2549, หน้า 18) กล่าวว่า สิทธิของบุคคล ต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเป็นพื้นฐานที่สุด การรับรองสิทธิในที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมกำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 85 บัญญัติว่า “รัฐต้องดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน ดำเนินการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และให้เกษตรกรมีสิทธิในที่ดิน ตลอดจนให้มีการวางแผนการจัดการชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล” ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72(3) บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่ทำกินได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม” หรือ มาตรา 73 บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้ และพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกิน โดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งสองฉบับได้รับรองคุ้มครองสิทธิที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม หรือสิทธิผู้ประกอบการอาชีพชาวนาอันเป็นรากฐานของเศรษฐกิจภายในประเทศให้ยั่งยืนและมีที่ดินให้ผู้ประกอบการอาชีพชาวนาได้มีที่ดินทำนาส่งต่อไปยังลูกหลานในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย (Research methodology)

การวิจัยได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นกฎหมายต่างประเทศ 3 ฉบับ บัญญัติเกี่ยวกับการบังคับคดีที่ดินของผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเยอรมัน (Code of Civil Procedure in German) พระราชบัญญัติการบังคับใช้กฎหมายแพ่งประเทศญี่ปุ่น Civil Execution Act (Act No.4 of 1979) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน Civil Procedure Law of the People’s Republic of China เพื่อการเปรียบเทียบกับกรณีบังคับคดีที่ดินของผู้ประกอบการอาชีพชาวนาที่เป็นเกษตรกรของประเทศไทย และวิธีดำเนินการวิจัยอีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory design/ Co-design) เป็นการให้กลุ่มประชากรที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) กับการบังคับคดีที่ดินของผู้ประกอบการอาชีพชาวนา ทั้งที่เป็นกลุ่มตัวแทนเจ้าหน้าที่ กลุ่มตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียจากหน่วยงานของรัฐ กลุ่มตัวแทนกรมส่งเสริมการเกษตร กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพชาวนาที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกับองค์กรเกษตรกรหรือ และกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพชาวนาที่ไม่ได้เป็น

สมาชิกขององค์กรเกษตรกรหรือกรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ประกอบอาชีพชาวนามิให้สูญเสียที่ดินทำนาจากการถูกบังคับคดี ซึ่งคำตอบที่ได้จากการทำ Co-Design นี้ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ประกอบกับแนวคิดทฤษฎี กฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับการบังคับคดีต่อไป

ผลการวิจัย

เมื่อวิเคราะห์หลักการและแนวคิดทฤษฎีในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและการคุ้มครองปัจเจกชน เพื่อใช้เป็นแนวทางการคุ้มครองสิทธิของผู้ประกอบอาชีพชาวนาเกี่ยวกับการถูกยึดและบังคับคดีที่ดินทำนา และปัญหาเกี่ยวกับประเพณีมูลหนี้ของ ผู้ประกอบอาชีพชาวนาควรเป็นมูลหนี้ประเภทใดเพื่อให้ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองสิทธิ จากการถูกบังคับคดีที่ดินทำนาขายทอดตลาดและเพื่อเป็นการรักษาพื้นที่ดินทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนาไว้เป็นพื้นที่ทำนาสำหรับเกษตรกรรวมผู้ประกอบอาชีพชาวนา และปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอันเป็นกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย ซึ่งคำตอบและข้อค้นพบที่ได้มาผู้วิจัยจะนำไปสู่การปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายการบังคับคดีในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และร่างกฎกระทรวง ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

จากการวิจัยพบว่า กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหากพิจารณาเงื่อนไขในการแทรกแซงรัฐสามารถใช้ทฤษฎีคุ้มครองชาวนาได้ โดยที่รัฐอยู่ในฐานะบิดาต้องดูแลประชาชนในฐานะบุตร ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไปในสังคมได้อย่างมีคุณภาพแต่เนื่องจากรัฐในฐานะเป็นผู้ปกครองดูแลประชาชนจำเป็นต้องคุ้มครองเข้าแทรกแซงในกิจการบางประเภทที่เอกชนทำต่อกันและคาดได้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งต้องเสียเปรียบ และการเสียเปรียบนั้นมีผลต่อการสูญเสียต่อการประกอบอาชีพที่เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจมาอย่างยาวนานอย่างเช่นผู้ประกอบอาชีพชาวนาเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประเทศ รัฐจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการให้หลักประกันการมีที่ดินทำกินของเกษตรกร อันเป็นปัจจัยสำคัญในการทำเกษตร ผู้ประกอบอาชีพชาวนาจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองในการมีที่ดินทำนา และรัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองและป้องกันพลเมืองของตนไม่ให้ที่ดินทำนาตกไปอยู่กับภาคเอกชนในระบบทุนนิยม โดยนำแนวคิด“บิดาพิทักษ์” อันเป็นทฤษฎีการคุ้มครอง ประกอบกับทฤษฎีความสัมพันธ์เป็นแนวทางเพื่อคุ้มครองที่ดินทำกินของชาวนา หากเมื่อรัฐต้องการให้ผลประโยชน์ของเอกชนดำเนินต่อไปตามเจตจำนงของเอกชน ขณะเดียวกันรัฐเองก็ต้องระวังผลประโยชน์ของส่วนรวมของประเทศด้วยเช่นกันที่อาจถูกระทบโดยกิจการของเอกชนนั้น การถือครองที่ดินทำนาของเอกชนที่ได้มาจากการขายทอดตลาดของสำนักงานบังคับคดี รัฐจำเป็นต้องคุ้มครองและควบคุมจำนวนที่ดินทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนามิให้สูญเสียสิ้นไปกับการขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ของเอกชน การพิจารณาว่ามูลหนี้ประเภทใดที่รัฐควรเข้ามาให้ความคุ้มครอง

สิทธิของผู้ประกอบอาชีพชานา ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาที่ดินทำนาเอาไว้ รวมถึงคุ้มครองความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของเอกชน ของสังคม และของรัฐอย่างเป็นธรรม

ประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชานา พบว่า มีประเภทมูลหนี้ที่ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับการบังคับคดี ได้แก่ ประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 4 ส่วนประเภทที่ 5, 6 และ ที่ 7 ไม่ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิ ดังนี้

ประเภทที่ 1 กู้ยืมเงินจากบุคคลภายนอกหรือธนาคารเพื่อการลงทุนในผลิตในรอบฤดูกาลผลิตต่อไปนั้น และเกิดภาวะขาดทุนจนไม่สามารถส่งคืนเงินต้นและดอกเบี้ยได้ ควรถือเป็นมูลหนี้ของชานาที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองจากการบังคับคดีที่บังคับที่ดินทำกินออกขายทอดตลาด

ประเภทที่ 2 หนี้ยืมเงินที่เกิดจากการใช้สินค้าอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวันของชานาและครอบครัว มูลหนี้ดังกล่าวเป็นการกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นเพื่อการดำรงชีพของชานานั่นเอง เมื่อชานาได้ผลิตข้าวในโรงฤดูกาลผลิตแล้ว เกิดปัญหาด้านการชำระหนี้คืนแก่เจ้าหนี้ด้วยเหตุประสบภาวะขาดทุนจากการทำนา มูลหนี้ประเภทนี้รัฐควรให้การคุ้มครองจากการบังคับคดียึดที่ดินทำนาขายทอดตลาด

ประเภทที่ 3 หนี้เกี่ยวกับการศึกษาของลูกหลานของผู้ประกอบอาชีพชานา ซึ่งชานาเป็นผู้ปกครองได้ทำสัญญาค้ำประกันไว้ หากนักเรียน นักศึกษานั้นผัดผ่อนไม่ชำระหนี้ แม้รัฐจะมีอำนาจในการหักเงินเดือนของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนฯ ได้ตามกฎหมายก็ตาม แต่ถ้าหากมีการผัดผ่อนชำระหนี้หรือส่งเงินคืนไม่ครบตามจำนวน ชานาย่อมรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกันตามสัญญาค้ำประกัน รัฐอาจฟ้องคดีต่อศาลเพื่อขอให้บังคับคดีที่ดินทำนาก็อาจถูกบังคับหนี้ด้วย ดังนั้น หนี้ประเภทนี้ควรอยู่ในเงื่อนไขได้รับการคุ้มครอง

ประเภทที่ 4 มูลหนี้ค่าซื้ออุปกรณ์เครื่องจักรกลเพื่อใช้ในการทำนา เช่น รถไถพรวนดินปรับพื้นดินทำนา รถสำหรับใช้ดำนาหรือเกี่ยวข้าว กรณีนี้ควรพิจารณาว่าหากอุปกรณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับกิจการทำนา ควรอยู่ในเงื่อนไขที่รัฐเข้ามาคุ้มครองมูลหนี้ประเภทนี้ด้วย

ประเภทที่ 5 หนี้ที่เกิดจากการเช่าซื้อรถยนต์ แม้จะใช้เป็นพาหนะเดินทางไปทำนาหรือขนข้าวก็ตาม แต่ก็เป็นส่วนน้อยกว่าที่ใช้ในชีวิตประจำวันมูลหนี้เช่าซื้อรถยนต์จึงไม่ควรอยู่ในเงื่อนไขที่รัฐให้การคุ้มครอง รถยนต์จึงมิใช่อุปกรณ์ที่มีความจำเป็นเกี่ยวข้องกับการทำนา

ประเภทที่ 6 หนี้ที่เกิดจากการค้ำประกันหนี้ของผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำนา มูลหนี้ดังกล่าวนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการทำนาแต่ประการใด รัฐไม่ควรคุ้มครองมูลหนี้ประเภทนี้

ประเภทที่ 7 มูลหนี้ที่เกิดจากการกระทำละเมิดมูลหนี้ลักษณะเช่นนี้ รัฐจึงไม่ควรให้เข้ามาคุ้มครองการบังคับคดี เนื่องจากเป็นมูลหนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการทำนาแต่อย่างใด

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 301 เป็นกฎหมายกำหนดเงื่อนไขของทรัพย์สินบางประเภทที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ประกอบมาตรา 302 กำหนดเรื่องเงินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับ ไม่ว่าจะในรูปของเบี้ยเลี้ยงชีพ เงินเดือน ค่าจ้างของพนักงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึง เงินฉาบปกิจงเคราะห์ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้มา เนื่องจากความตายของบุคคลอื่น รวมถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2660 ตาม มาตรา 336 ได้ใช้หลักการแนวคิดในลักษณะของการฟื้นฟูลูกหนี้ที่ล้มละลาย โดยไม่ต้องให้มีการยึดทรัพย์ของลูกหนี้ล้มละลายออกขายทอดตลาด โดยการออกแบบกฎหมายกำหนดให้ชำระหนี้จากกิจการของลูกหนี้ในทำนองเดียวกับการการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย โดยกำหนดเงื่อนไข ดังนี้

1. ลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นต้องมีกิจการ การประกอบอุตสาหกรรมพาณิชยกรรม เกษตรกรรม หรือการประกอบกิจการอื่น
2. กิจการเหล่านั้นต้องแสดงให้เห็นว่า อาจนำรายได้จากกิจการเหล่านั้นมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในคดีได้อย่างครบถ้วน
3. การชำระหนี้จากรายได้ของกิจการนั้นต้องอยู่ในเงื่อนไขเวลาอันสมควร
4. ต้องไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าลูกหนี้มีพฤติการณ์ประวิงคดี
5. ศาลเห็นข้อเท็จจริงตามข้อ 1 ถึง ข้อ 4 เอง หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้ร้องขอ โดยการแสดงข้อเท็จจริงตามข้อ 1 ถึงข้อ 4
6. ศาลจะตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้จัดการกิจการนั้น

เมื่อนำหลักการแนวคิดในลักษณะของการฟื้นฟูลูกหนี้ที่ล้มละลายมาเปรียบเทียบกับกรณีของผู้ประกอบอาชีพชาวนา พบว่า มีเพียงที่ดินเปล่า ไม่มีผลผลิตที่จะคอยเก็บเกี่ยวได้ทุกเดือน จะมีก็เพียงแต่ผลผลิตเป็นต้นข้าวที่รอการเก็บเกี่ยวตามฤดูกาล หรือเฉพาะปีการผลิตเท่านั้น หากจะได้ผลผลิตใหม่ก็ต้องผ่านการลงทุนและทำนาใหม่ในฤดูกาลผลิตต่อไป เช่นนี้ จึงเห็นว่า ข้อขัดข้องทางกฎหมายจากมาตรา 336 นี้ หากนำมาใช้ในการบังคับที่ดินทำกินของชาวนาออกขายทอดตลาดเกรงว่า ไม่สามารถดำเนินการต่อไป เพื่อที่จะให้ศาลตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้จัดการกิจการนั้น ด้วยเหตุความไม่แน่นอนว่า เจ้าหนี้จะได้รับการชำระหนี้ภายในเงื่อนไขเวลา อันสมควรหรือไม่ และหากศาลจะตั้งชาวนาผู้เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้เป็นผู้จัดการกิจการนั้น โดยไม่มีเงินลงทุนในการทำนาในฤดูกาลผลิตต่อไป เจ้าหนี้จะได้รับการชำระหนี้จากกำไรในการผลิตผลข้าวในปีต่อไปหรือไม่ เมื่อพิจารณากฎหมาย German Code of Civil Procedure ของสหพันธ์รัฐเยอรมนี และกฎหมาย Civil Execution Act (Act No 4 of 1979) ของประเทศญี่ปุ่น ในมาตรา

131 แล้วพบว่า ไม่ปรากฏกฎหมายใดที่บัญญัติอย่างชัดเจนในการคุ้มครองที่ดินทำกินของ ผู้ประกอบอาชีพ ชวนนาให้หลุดรอดพ้นจากการถูกบังคับค้ำคดียาทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเลย

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รัฐมีภาระหน้าที่ต้องให้ความสำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ ประกอบอาชีพชวนนา เพื่อให้ผู้ประกอบอาชีพชวนนามีสถานสภาพที่พร้อมในการประกอบอาชีพทำนาได้ ทั้งนี้รัฐควรคำนึงว่า อาหารหลักที่ประชาชนภายในประเทศใช้บริโภค ในชีวิตประจำวันคือข้าว และ หากเมื่อใดก็ตามที่ผู้ประกอบอาชีพชวนนาต้องสูญเสียที่ดินทำนา ย่อมส่งผลกระทบต่อไม่มีที่ดินทำนาและ ปลูกข้าวได้ในปริมาณที่เพียงพอในการเลี้ยงประชาชน ทั้งประเทศ ก่อให้เกิดความยุ่งยากและความไม่มั่นคง ด้านอาหาร แต่เมื่อพิจารณาจากข้อมูลทางกฎหมายอย่างรอบด้านแล้ว จะพบว่า รัฐมิได้มีกลไกที่สำคัญเพื่อ คุ้มครองสิทธิของผู้ประกอบอาชีพชวนนา ในกรณีที่ผู้ประกอบอาชีพชวนนาตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และรัฐโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องยึดที่ดินที่ทำนาของชวนนาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตาม คำพิพากษา หากรัฐปล่อยให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนการบังคับ คดีแพ่ง โดยไม่พยายามหาแนวทางป้องกันที่ยั่งยืนในการแก้ปัญหาบังคับคดียึดที่ดินทำนาของผู้ประกอบ อาชีพชวนนาขายทอดตลาดนี้ รัฐทราบข้อมูลดังกล่าวแล้วแต่เพิกเฉย โดยให้กระแสรอหรือกระบวนการ ยุติธรรมทางแพ่งเดินต่อไป โดยไม่พิจารณาตามแนวคิดของทฤษฎีอรรถประโยชน์ ทฤษฎีโครงสร้าง - หน้าที่ ทฤษฎีความยุติธรรม และแนวนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2660 – 2664 ประกอบกับแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ย่อมก่อให้เกิดการสูญเสียที่ดินทำนาและอาชีพเกษตรกร ของผู้ประกอบอาชีพชวนนาย่อมจะล่มสลายไปใน ที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดข้อเสนอแนะเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ประกอบอาชีพชวนนาและแก้ไขปัญหาคำพิพากษาบังคับยึด ที่ดินทำนาขายทอดตลาด ในด้านของการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมการบังคับคดีบทบัญญัติมาตรา 336/1 ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และในรูปแบบของร่างกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการบังคับคดีประเภทมูลหนี้ของ ผู้ประกอบอาชีพชวนนาตามความในมาตรา 336/1 ตามลำดับ ดังนี้

1. การปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการบังคับคดีบทบัญญัติมาตรา 336/1 ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้

“มาตรา 336/1 ในการบังคับคดีที่ดินทำกินของผู้ประกอบอาชีพชวนนา ให้เป็นไปตาม กฎกระทรวง ด้วยเหตุประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 5 บัญญัติว่า ให้รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งในเรื่องต่อไปนี คือ จัดวางระเบียบทางธุรการในเรื่องการยึดและอายัด และการจำหน่ายทรัพย์สินเป็นตัวเงิน โดยวิธีขายทอดตลาดหรือโดยวิธีอื่น และในเรื่องวิธีการบังคับคดีทางอื่น ๆ ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะพึงปฏิบัติ และกฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้บังคับได้”

2. รูปแบบของร่างกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการบังคับคดีประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชานาตามความในมาตรา 336/1 ดังนี้

ข้อ 1 กำหนดลักษณะประเภทมูลหนี้ที่รัฐคุ้มครองในกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำมูลหนี้เหล่านี้มาฟ้องต่อศาล และผู้ประกอบอาชีพชานาที่ลงทะเบียนเป็นเกษตรกรได้ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา คือ

- 1) มูลหนี้การกู้ยืมเพื่อนำเงินมาลงทุนเมล็ดพันธุ์พืชในผลิตรอบฤดูกาลผลิต
- 2) มูลหนี้ที่เกิดจากใช้สินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวันครอบครัวชานา
- 3) มูลหนี้เกิดจากการศึกษาของลูกหลานชานา ผู้ปกครองได้ทำสัญญาค้ำประกันไว้
- 4) มูลหนี้ค้ำซื้ออุปกรณ์เครื่องจักรกลใช้ในการทำนา

ประเภทมูลหนี้ที่รัฐไม่ควรรให้การคุ้มครอง คือ

- 5) มูลหนี้ที่เกิดจากการเช่าซื้อรถยนต์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 6) มูลหนี้ที่เกิดจากการที่ชานาไปค้ำประกันหนี้ของผู้อื่น
- 7) มูลหนี้ที่เกิดจากการละเมิดผู้อื่น

ข้อ 2 กำหนดรูปแบบในการคุ้มครองที่ดินที่ทำนาของผู้ประกอบอาชีพชานาจากการบังคับคดีโดยอาศัยแนวคิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 336 ดังนี้

ก. กำหนดให้มีคณะบุคคลผู้รับผิดชอบ เพื่อรองรับภาระหน้าที่ในการตรวจสอบคุณสมบัติของชานาที่จะเข้ามาใน โครงการคุ้มครองที่ดินทำกินจากการถูกบังคับคดีทางแพ่ง เช่น ลักษณะของประเภทมูลหนี้ การให้ความร่วมมือกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในการตรวจสอบทรัพย์สินลักษณะการไม่ประวิงการบังคับคดี รูปแบบการตั้งผู้จัดการกิจการทำนา การเข้าถึงเงินทุนในการลงทุนทำนาในรอบปีฤดูกาลต่อไป การคำนวณรายได้ที่เกิดจากการทำนาในรอบปีฤดูกาลผลิตเพื่อนำเงินกำไรบางส่วนมาชำระแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จำนวนระยะเวลาในการทำนาเพื่อใช้หนี้ตามคำพิพากษา การกำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการทำนาร่วมกับคณะผู้รับผิดชอบ การกำหนดผลประโยชน์อื่นที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาควรได้ในระหว่างกิจการทำนาเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษา

ข. กำหนดโครงสร้างของคณะบุคคลผู้รับผิดชอบ โดยเทียบเคียงกับคณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524 (คชก.) ซึ่งในแต่ละพื้นที่ให้มีคชก. จังหวัด โดยให้มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมบังคับคดี ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) ผู้แทนสมาคม

ธนาคารแห่งประเทศไทย และผู้แทนที่มาจากกลุ่มชวามา 4 คนในพื้นที่จังหวัด เพื่อทำหน้าที่ตามข้อ ก. และกำหนดเงื่อนไขผู้จัดการกิจการ ซึ่งอาจเป็นลูกหนี้ ตามคำพิพากษานั้นก็ได้

ค. กำหนดเงื่อนไขในการจัดทำแผนงาน ในกิจการทำนาบนที่ดินพิพาทดังกล่าว โดยคณะกรรมการตามข้อ ข. และลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยผู้จัดการกิจการจะเป็นผู้ปฏิบัติตามแผนงานดังกล่าว ซึ่งแผนงานนั้นต้องมีรายการอย่างน้อย ดังนี้

1. ระยะเวลาเริ่มต้นของกิจการ และระยะเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ
2. พันธุ์ข้าวที่จะปลูก
3. ปริมาณข้าวที่จะปลูก
4. บุคคลที่ลงมือปลูกข้าว
5. แหล่งเงินทุนที่ต้องใช้ในการลงทุนปลูกข้าว
6. การประเมินผลการปฏิบัติงานของกิจการปลูกข้าว
7. การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการประกอบกิจการ

ง. กำหนดความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างคณะบุคคลตามข้อ ก. ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อบรรลุจุดประสงค์ในการบังคับคดี

จ. กำหนดความรับผิดชอบของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะบุคคลตามข้อ ก. ศาล และเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยให้บังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคบังคับคดีและให้ชวามาผู้นั้นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของคณะบุคคลตามข้อ ก.

ร่าง

กฎกระทรวง

ฉบับที่.. (พ.ศ. ....)

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการบังคับคดีประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชานาตามความ
ในมาตรา 336/1

.....

อาศัยอำนาจตามความใน 5 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง พุทธศักราช 2477 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560 มาตรา 366 ประกอบกับมาตรา 336/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ในกฎกระทรวงนี้

การคุ้มครองสิทธิ หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพชานาที่ขึ้นทะเบียนเป็นชานา ย่อมได้รับ
หลักประกันว่ามีให้สูญเสียที่ดินทำนาหรือที่ดินทำกินโดยบังคับคดีนำที่ดินขายทอดตลาด

ผู้ประกอบอาชีพชานา หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพชานาเป็นหลัก และได้ขึ้นทะเบียน
ชานาไว้กับโครงการของรัฐ

มูลหนี้ หมายความว่า ประเภทของมูลหนี้ที่ผู้ประกอบอาชีพชานาได้ก่อให้เกิดขึ้นจากหน่วยงาน
ของรัฐหรือเอกชน และเป็นมูลหนี้ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองสิทธิไว้

ข้อ 2. กำหนดลักษณะประเภทมูลหนี้ที่รัฐคุ้มครองในกรณีนี้ที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำมูลหนี้
เหล่านี้มาฟ้องต่อศาล และผู้ประกอบอาชีพชานาที่ลงทะเบียนเป็นเกษตรกรได้ตกเป็นลูกหนี้ตามคำ
พิพากษา

- (1) มูลหนี้การกู้ยืมเพื่อนำเงินมาลงทุนเมล็ดพันธุ์พืชในผลิตรอบฤดูกาลผลิต
- (2) มูลหนี้ที่เกิดจากใช้สินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวันครอบครัวชานา
- (3) มูลหนี้เกิดจากการศึกษาของลูกหลานชานาผู้ปกครองได้ทำสัญญาค้ำประกันไว้
- (4) มูลหนี้ค่าซื้ออุปกรณ์เครื่องจักรกลใช้ในการทำนา

ข้อ 3. ประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชานาที่รัฐไม่ควรให้การคุ้มครอง

- (1) มูลหนี้ที่เกิดจากการเช่าซื้อรถยนต์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
- (2) มูลหนี้ที่เกิดจากการที่ชานาไปค้ำประกันหนี้ของผู้อื่น
- (3) มูลหนี้ที่เกิดจากการละเมิดผู้อื่น

ข้อ 4. รูปแบบและลักษณะการคุ้มครองที่ดินที่ทำนาของผู้ประกอบอาชีพชาวนาจากการบังคับคดี

(ก) กำหนดให้มีคณะบุคคลผู้รับผิดชอบ เพื่อรองรับภาระหน้าที่ในการตรวจสอบคุณสมบัติของชาวนาที่จะเข้ามาในโครงการคุ้มครองที่ดินทำนาจากการถูกบังคับคดีทางแพ่ง ลักษณะของประเภทมูลหนี้ และให้ความร่วมมือกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในการตรวจสอบทรัพย์สินลักษณะการไม่ประวิงการบังคับคดี

รูปแบบการตั้งผู้จัดการกิจการทำนา การเข้าถึงเงินทุนในการลงทุนทำนาในรอบปีฤดูกาลต่อไป การคำนวณรายได้ที่เกิดจากการทำนาในรอบปีฤดูกาลผลิตเพื่อนำเงินกำไรบางส่วนมาชำระแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จำนวนระยะเวลาในการทำนาเพื่อใช้หนี้ตามคำพิพากษากำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการทำนาร่วมกับคณะผู้รับผิดชอบ การกำหนดผลประโยชน์อื่นที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาควรได้ในระหว่างกิจการทำนาเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษา

(ข) กำหนดโครงสร้างของคณะบุคคลผู้รับผิดชอบ โดยเทียบเคียงกับคณะกรรมการ การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524 ในแต่ละพื้นที่ให้มีคณะกรรมการ การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัด โดยให้มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานอัยการจังหวัด ผู้แทนกองทุนฟื้นฟูและการเกษตรจังหวัด ผู้แทนสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ผู้แทนสมาคมธนาคารแห่งประเทศไทยจังหวัด และผู้แทนที่มาจากกลุ่มชาวนา 4 คนในพื้นที่จังหวัด เพื่อทำหน้าที่ตามข้อ ก. และ กำหนดเงื่อนไขผู้จัดการกิจการซึ่งอาจเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นก็ได้

(ค) กำหนดเงื่อนไขในการจัดทำแผนงานในกิจการทำนาบนที่ดินพิพาทดังกล่าว โดยคณะกรรมการตามข้อ ข. และลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยผู้จัดการกิจการจะเป็นผู้ปฏิบัติตามแผนงานดังกล่าว ซึ่งแผนงานนั้นต้องมีรายการอย่างน้อย ดังนี้

- (1) ระยะเวลาเริ่มต้นของกิจการ และระยะเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ
- (2) พันธุ์ข้าวที่จะปลูก
- (3) ปริมาณข้าวที่จะปลูก
- (4) บุคคลที่ลงมือปลูกข้าว
- (5) แหล่งเงินทุนที่ต้องใช้ในการลงทุนปลูกข้าว
- (6) การประเมินผลการปฏิบัติงานของกิจการปลูกข้าว
- (7) การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการประกอบกิจการ
- (8) กำหนดความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างคณะบุคคลตามข้อ ก. ลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อบรรลุจุดประสงค์ในการบังคับคดี

จิตาภา พรยิ่ง

(จ) กำหนดความรับผิดชอบของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะบุคคลตามข้อ ก. ศาล และเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยให้บังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคบังคับคดี โดยให้ชานาผู้นั้นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของคณะบุคคลตามข้อ ก.

ให้ไว้ ณ วันที่   พ.ศ. ....

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ กำหนดถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการบังคับคดี ประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชานาตามความในมาตรา 336/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและความชัดเจนเกี่ยวกับประเภทมูลหนี้ของผู้ประกอบอาชีพชานา การแต่งตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะบุคคลผู้รับผิดชอบ เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขในการจัดทำแผนงานในกิจการชานาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนการมีที่ดินทำกินสำหรับการเกษตรอย่างยั่งยืน

จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้.

รายการอ้างอิง

- จรัญ โฆษณานันท์. (2547). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2560). *กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ประเทศไทย)*.
วันที่ค้นข้อมูล 27 กรกฎาคม 2560, เข้าถึงได้จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/กระทรวงเกษตรและสหกรณ์\(ประเทศไทย\)](https://th.wikipedia.org/wiki/กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(ประเทศไทย))
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พุทธศักราช 2477. (2478. 20 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 52 หน้า 723.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564*. (2559, 29 ธันวาคม). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542. (2542, 18 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 39.
- พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. (2544, 12 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 104 ตอนที่ 16 ก.
- พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524. (2524, 14 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 98 ตอนที่ 113 ฉบับพิเศษ.
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560. (2560, 6 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 69 ก.
- พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 (2541, 9 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 115 ตอนที่ 18 ก.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของภคินทร พุทธศักราช 2475. (2475, 22 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 49 ตอนที่ 396.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.
- วิษณุ เครืองาม. (2530). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
- ศาลล้มละลายกลางสหรัฐอเมริกา*. (2017). วันที่ค้นข้อมูล 21 กรกฎาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.esquireglobalcrossings.com/wp-content/uploads/sites/21/2017/01/Bender-Decision.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). *ผู้ปลูกข้าวในครัวเรือน*. วันที่ค้นข้อมูล 7 สิงหาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <http://www.oae.go.th/>

จิตาภา พรยั้ง

Civil Execution Act (Act No.4 of 1979) in Japan. วันที่ค้นข้อมูล 15 กรกฎาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.cas.go.jp/jp/seisaku/hourei/data/ceta.pdf>

Code of civil Procedure of the People's Republic of China: Part Three Procedure of Enforcement. วันที่ค้นข้อมูล 15 กรกฎาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/cn/cn012en.pdf>

German Code of Civil Procedure Civil Execution Act (Act No 4 of 1979). วันที่ค้นข้อมูล 5 มิถุนายน 2561, เข้าถึงได้จาก https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/

Prichard. A. M. (1961). *Leage's roman private Law* (3rd ed.). London: Macmilan & Co.Ltd.